

שרוליק עבר את מבחן הבגרות בהצלחה מלאה

חמישים שנים לאחר מלחמת ששת הימים, עולות במסגרת חשבון הנפש הלאומי שאלות בנוגע להישגי המלחמה

מבט אישי

ד"ר אהרון יפה

התערבות אלוהית ואתחלתא דגאולה. הם האמינו שיש לגאול את כל שטחי ארץ-ישראל וליישב בה כל חלק וחלק, כולל המקומות הקדושים.

תם עידן החשש לקיומה של מדינת ישראל

בעקבות מלחמת ששת הימים עבר הציבור הישראלי תהליך פסיכולוגי שבו עלה מברא עמיקתא לאיגרא רמא בכל הנוגע לביטחון בכוחו של צה"ל. הניצחון במלחמה הטא את הכף, ורומם מאוד את מצב הרוח הלאומי. בתיאורים בעיתונים השונים הפכה ישראל למעצמה בסדר גודל בינוני - בקנה מידה של צרפת ובריטניה.

תבוסת צבאות ערב במלחמה הסירה בבת אחת את האיום הקיומי שריחף מעל ישראל.

קלף מיקוח למדינת ישראל

ההישגים הצבאיים, המדיניים, ובעיקר הפסיכולוגיים, של מלחמת ששת הימים יצרו בציבור הישראלי תחושה פתאומית של רווחה.

האלוף ישראל טל (מיל'), שהשתתף ב-1996 בסמינר שעסק במלחמת ששת הימים שנערך על-ידי העמותה הישראלית להיסטוריה צבאית והעמותה לחקר כוח המגן, אמר כי מלחמת ששת הימים נתנה בידי ישראל קלף מיקוח למשא ומתן בעתיד. לדבריו, אלמלא הקלפים הללו לא ניתן היה לדבר על תהליך שלום כלל!

חיזוק הקשר עם התפוצות

ישראל השיגה במלחמה הישגים רבים, ובהם ההישגים הכלכליים שהוציאו אותה מן המיתון שבו הייתה שקועה במשך שנים, וכמובן הידוק הקשר עם יהדות התפוצות. תחושת האסון העומד להתרחש על מדינת ישראל, כשני עשורים מתום השואה, הביאה להתעוררות יצר ההישרדות של העם היהודי. יהדות העולם התאחדה סביב ישראל הנצורה, ואלפי מתנדבים צעירים הציפו את המדינה. מגביות החירום אספו מיליוני דולרים, רבני התפוצות חיברו תפילות מיוחדות לשלומה של המדינה, והכול עקבו בנשימה עצורה אחר המתרחש במזרח-התיכון.

התחזקה תופעת המשיחיות בחלק מהעם

אחת התוצאות של מלחמת ששת הימים הייתה צמיחתה של תנועה משיחית, בעיקר בקרב חובשי הכיפות הסרוגות, בהנהגתו של ראש ישיבת מרכז הרב בירושלים, הרב צבי יהודה קוק. במקביל לה צמחה התנועה למען ארץ-ישראל השלמה, שהוקמה ביולי 1967 על-ידי אנשי ציבור ואנשי רוח מוותיקי תנועת העבודה והתנועה הרוויזיוניסטית. עם אלה נמנו בין היתר נתן אלתרמן, רחל ניאית-בן צבי, אורי צבי גרינברג והאלוף (מיל') אברהם יפה. אלה גם אלה ראו בתוצאותיה של המלחמה

בערב יום העצמאות תשכ"ז דמתה מדינת ישראל לנער המיתולוגי שרוליק של דוש כשהוא מבוהל. לשרוליק היו יכולת גופנית טובה וגם מוטיבציה גבוהה, אבל הידיעות שהוא קיבל במהלך המצעד בירושלים הבהילו אותו. גמאל עבד אל-נאצר נשיא מצרים, נאמר בידיעות שהועברו לרמטכ"ל ולראש הממשלה, הפר את הסכמי הפירוז שנחתמו בתום מלחמת סיני והחל להזרים כוחות לתוך סיני.

ארבעה שבועות לאחר מכן הכול השתנה. שרוליק עבר את מבחן הבגרות בהצלחה מלאה. במלחמת בזק שנמשכה שישה ימים,

תבוסת צבאות ערב במלחמה הסירה בבת אחת את האיום הקיומי שריחף מעל ישראל

שבהם מתח את שריריו לשלוש חזיתות בר-זמנית, הצליח צה"ל במכת פתע להכות את כל אויביו ולמוטט את צבאותיהם. בסוף היום השביעי למלחמה עמד צה"ל במקומות שבהם לא עמד צבא עברי מעולם: מגדות הסואף בדרום עד לפאתי דמשק בצפון, תוך שרגליו משכשכות במי הירדן.

היום, כעבור חמישים שנים, עולות במסגרת חשבון הנפש הלאומי שאלות בנוגע למורשת של מלחמת ששת הימים.

WAR ENDS—TOTAL ISRAEL VICTORY

Syrians Collapse
In Final Campaign:
UN Session Called

סקירה אוהדת בעיתונות העולמית. הישגי צה"ל במלחמת ששת הימים הרשימו מומחים צבאיים בעולם כולו

דעת הקהל עד כי גם הצלחה בשדה הקרב עלולה להראות כתבוסה מדינית.

סיכום

במלחמות ישראל הוכיח צה"ל עצמו כצבא בעל יכולת גבוהה של לחימה התקפית. גם כשהתקשה הוכיח כי באמותחתו יכולת למידה מהירה. בקרבות מלחמת ששת הימים הראה צה"ל כי גם בנקודת פתיחה קשה מבחינה מדינית הצליח להתארגן במהירות ויצא למלחמה כשהוא מאומן ומצויד היטב. המערכה העיקרית שהתפתחה הייתה קרב התקפה משולב שהדגיש פעם נוספת (בייחוד לאחר קרבות מלחמת סיני המוצלחים) כי בסוג הקרב הזה יש בכוחו של צה"ל לנצח ניצחון מוחץ כל הרכב צבאי העומד נגדו.

מאז מלחמת סיני, בייחוד בקרבות מלחמת ששת הימים, הושם הדגש בשימוש בחיל האוויר בקרבות פתיחת המלחמה ובסיוע לקרבות קרקע שהסתבכו. חיל האוויר הצליח מאוד במשימות האלה, ונתן לכוחות הקרקע אפשרויות נוספות לניצחון מוחלט. גם החברה הישראלית, שחששה לשלומה ולקיומה באותה תקופה, הוכיחה את מוכנותה לקורבנות רבים. מאז חלו בציבור הישראלי תהליכי שחיקה והתפוררות - כפי שראינו בכמה מערכות לאחר מכן.

ההערות למאמר הזה מתפרסמות באתר הוצאת מערכות.

האוכלוסייה והתכסית להיטמעות בשטח. לפיכך כוחות הקרקע הקונוונציונליים, בעיקר כוחות המילואים, היו בעדיפות נמוכה. ביחידות לא התקיימו אימונים מספיקים וניכר מחסור באמצעים שונים - מחגור אישי, עבור דרך תחמושת ואמצעי שינוע וכלה בערכות חובש בתוקף. העימותים בעצימות נמוכה מסתיימים ללא הכרעה. במלחמות האלה ניתנת חשיבות

החברה הישראלית,
שחששה לשלומה
ולקיומה באותה
תקופה, הוכיחה את
מוכנותה לקורבנות
רבים. מאז חלו בציבור
הישראלי תהליכי
שחיקה והתפוררות,
כפי שראינו בכמה
מערכות לאחר מכן

רבה יותר מאשר בעבר לדעת הקהל בארץ ובעולם. אם רוחה של דעת הקהל מתערערת עקב פגיעות באזרחים והתנהלות "לא הולמת משפטית" של חיילים ומפקדים נוצרים לחצים מסוגים שוגים על מעצבי

צבא לדוגמה לעולם כולו

הישגי צה"ל במלחמת ששת הימים הרשימו מומחים צבאיים בעולם כולו. מחקר שנערך במכון ללימודים אסטרטגיים בלונדון סיכם את הישגי המלחמה: "סביר כי מלחמת ישראל-ערב השלישית תילמד בבתי הספר לפיקוד ומטה במשך שנים רבות, כמו מערכותיו של נפוליאון הצעיר. פעילותו של צה"ל מספקת דוגמאות לכל עקרונות המלחמה הקלאסיים: מהירות, הפתעה, ריכוז כוחות, ביטחון, מודיעין, התקפה ומעל לכל - אימונים ומנהל. [...] ילמדו את גמישות המערכת המנהלית והפיקודית, ותוסב ליבם של הקצינים הצעירים לחשיבותה של המנהיגות בכל הדרגים".²

שינוי אופיו של צה"ל ודרכי פעולתו

במלחמת ששת הימים נטמנו זרעי הפורענות למהותו של צה"ל, לאופיו ולהתנהגותו. אלה באו לידי ביטוי במלחמות הבאות. מאז מלחמת ששת הימים נמנע צה"ל בדרך כלל מלהפעיל את יכולותיו בקרב התקפה משולב. הבעיה העיקרית שנוצרה היא שצה"ל נהפך מצבא התקפי לצבא הגנתי, שכמעט אינו יוזם אלא מגיב בלבד. צה"ל התמודד עם פעולות בעצימות נמוכה של ארגונים שפעלו בחסות מדינות ערב - גישה שמטרתה להתיש את ישראל באמצעות לוחמת טרור וגרילה. הארגונים האלה פעלו, ופועלים, באופן לא סדור תוך ניצול

